

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ
IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2020

4. Держава і суспільство мають визнати таке право не заради всіх, а заради тієї невеликої групи людей, які дійсно його потребують.

Варто зазначити також точку зору і Європейського суду з прав людини, який у цьому питанні зберігає нейтральну позицію, визнаючи за державами-учасницями право на самостійність врегулювання евтаназії.

До речі, за результатами опитування, проведеним центром соціальних досліджень 2007р., 51% українців вважають, що право на смерть має бути легалізовано в Україні.

Сумуючи усі данні, можемо прийти до висновку, що узаконення евтаназії дозволить Україні перейти на вищий щабель серед європейських країн світу, зробить нашу країну ще більш гуманною та соціальною, що зазначено у тексті Конституції України. Проте слід звернути увагу й на те, що цей процес повинен бути поступовим і багатовекторним. Необхідно не лише створити правову норму, а і забезпечити чіткий механізм реалізації евтаназії в Україні. Саме законом мають бути встановлені складна процедура та конкретні випадки, в яких реалізація цього права була б необхідною і доречною.

СПОРТИВНЕ ПРАВО В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Стеблянюк А. В.

Аспірантка ННІ права

Сумського державного університету

Чурилова Т. М.

к. ю. н., доцент, доцент кафедри МСПЦПД ННІ права

Сумського державного університету

Спорт як соціальне явище впливає на різні сфери суспільства, тому в багатьох країнах світу спостерігається стрімкий розвиток спортивного права. Україна не є винятком. Проте у зв'язку з тим, що спортивне право є відносно новим явищем, існують проблеми, що гальмують його розвиток і не сприяють становленню спортивного права як комплексної галузі права в системі права України.

Зокрема, існують суперечки щодо того, які саме відносини входять в предмет спортивного права: у сфері фізичної культури, в області спорту або ж тільки професійного спорту. Тобто ставиться питання, на скільки зазначені суспільні відносини широкі. Одна з точок зору ґрунтується на співвідношенні понять фізична культура і спорт, а саме входження останнього до першого, і, відповідно, вважається, що в якості предмета потрібно розглядати суспільні відносини в широкому сенсі: і спорт, і фізична культура входять в предмет. Інша точка зору протилежна. Деякі автори вважають, що до предмету

спортивно-правового регулювання відносяться тільки професійні спортивні відносини [1, с. 142-143]. Неможливість однозначного виділення відносин, які входять до предмету спортивного права, породжує суперечки щодо місця спортивного права в національній правовій системі, призводить до неможливості окреслення обсягів регулювання сфери спорту, що і перешкоджає розвитку та становленню спортивного права. Однак ми переконані в існуванні предмета правового регулювання спортивного права, а питання однозначного окреслення відносин – є питанням часу.

Водночас серед недоліків сучасного правового регулювання сфери фізичної культури і спорту в Україні, на думку М. Саннікової, найбільш суттєвими є три: 1) відсутність належної системності законодавства у сфері фізичної культури і спорту та налагодженості його внутрішніх зв'язків, розрізненість законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів; 2) у край слабка розвиненість правового забезпечення у структурах регіональних органів управління сфери фізичної культури та спорту, яке тільки дублює державне законодавство, а не доповнює його; 3) недостатня забезпеченість законодавчих актів підзаконними [2, с. 38]. Більше того, деякі з існуючих норм є декларативними чи містять лише загальні положення, застосування на практиці яких є дещо утрудненим. Водночас окремі норми потребують перегляду чи доповнення, зважаючи на стрімкий розвиток спорту та його видів.

Т. Хмарук акцентує увагу на тому, що питання про виділення спортивного права в окрему галузь тісно пов'язане із рівнем розвитку спортивного руху в Україні, який за нормальних умов може забезпечити економічний (особливо в сфері інвестування, туризму), соціально-культурний (зростання національної гордості) та інший розвиток держави. Проте суттєво ускладнює розвиток спорту в Україні те, що Верховною Радою України не ратифіковані ряд міжнародно-правових договорів у сфері спортивного права [3], тому суб'єкти спортивних правовідносин головним чином позбавлені ефективних механізмів захисту, що передбачені у таких договорах. Водночас ратифікація міжнародно-правових договорів, на нашу думку, дозволить всебічно забезпечити права людини у сфері фізичної культури та спорту; удосконалити заходи відповідальності та механізми захисту у разі порушень; врегулювати правовий статус суб'єктів спортивного права та інші питання, пов'язані зі сферою фізичної культури та спорту.

Наступною проблемою є недостатня кількість фахівців зі спортивного права. Відсутність програми навчальних дисциплін у закладах вищої освіти фізкультурно-спортивного профілю, які могли б дати уявлення майбутнім фахівцям сфери фізичної культури і спорту щодо сутності спортивного права, порядку розгляду спортивних спорів у спортивних арбітражних судах тощо [2, с. 39] породжує некваліфікований розгляд і

вирішення справ, і тому зумовлює поступове введення спортивного права в освітній процес. Також, зважаючи на зростання кількості правових конфліктів у сфері спорту, виникає необхідність у спеціальній підготовці правників, які б могли якісно захищати своїх клієнтів. Однак без знання спеціалізованого спортивного законодавства це уявляється ускладненим. Поряд з цим, потребує вирішення проблема співвідношення компетенції арбітражу та судів загальної юрисдикції, адже деякі справи можуть вирішувати спеціалізовані арбітражні інституції при спортивних організаціях.

Говорячи про перспективи розвитку спортивного права, зазначимо, що необхідність правового регулювання відносин у сфері фізичної культури та спорту знаходиться у центрі уваги багатьох вчених, а доцільність виокремлення спортивного права в окрему галузь у більшості не викликає сумніву. Проте, Д. М. Азмі вважає, що постійне виокремлення окремих галузей права та, завдяки цьому, збільшення їх кількості в цілому не сприймається позитивно. Проте треба визнати, що цей процес зумовлений змінами в сприйнятті правової дійсності, менталітеті, світогляді, а не безумовними підставами виокремлення тієї чи іншої галузі права [4]. Водночас ми також підтримуємо думку про необхідність віднесення спортивного права до окремої галузі права, що у свою чергу сприятиме розвитку спортивного права.

У той же час, А. В. Сердюков відмічає, що перспективи спортивного права бачаться в двох площинах: у розвитку безпосередньо нормативно-правової бази, спрямованої на регулювання спортивно-правових відносин, а також в розвитку наукових поглядів і уявлень щодо спортивного права й окремих його проявах й елементах [5, с. 121].

Також досить вдало розкриває це питання Р. М. Кацуба. На його думку, першою перспективою є оновлення національного спортивного законодавства шляхом ратифікації Україною низки міжнародних документів у сукупності з прийняттям «Спортивного кодексу». Другою перспективою є розвиток спортивного права в кореспондуванні з тією чи іншою основною галуззю права. Найбільш тісний зв'язок спортивного права, на його думку, з цивільною та адміністративною галузями права, де вагоме значення мають адміністративні норми в питаннях внутрішньої організації спортивної діяльності в Україні. Третьою перспективою є розвиток спортивного права як навчальної дисципліни, запровадивши в системі юридичної освіти курс зі «Спортивного права України», де будуть отримані специфічні юридичні знання в галузі фізичної культури і спорту [6, с. 251-252].

Щодо прийняття Спортивного кодексу, то на переконання І. Наставного, доцільність прийняття Спортивного кодексу є доволі сумнівною, оскільки це може

привести до дублювань та численних суперечностей між існуючими кодексами та окремим спеціальними законами в цій сфері. Іншою загрозою виникнення численних суперечностей буде необхідність в межах одного кодифікованого акта гармонізувати між собою норми приватноправового і публічно-правового характеру, якими регулюватимуться відносини, що мають різногалузеву природу [7, с. 49]. Але якщо звернутися до позитивного зарубіжного досвіду, то можна помітити, що кодифікація законодавства в сфері фізичної культури і спорту спостерігається в ряді зарубіжних країн. Так, французький досвід кодифікації спортивного права є наочною ілюстрацією того, як в ході систематизації спортивного законодавства вирішуються завдання підвищення статусу фізичної культури і спорту, зрозумілості правозастосування, закладається вектор для успішного розвитку галузі законодавства і відповідної галузі права [8, с. 169, 172].

З аналізу вищесказаного можна зробити проміжний висновок, що перспективи розвитку спортивного права тяжіють до кодифікації норм спортивного права, що сприятиме усуненню прогалин, уточненню змісту, оновленню чи створенню нових норм, адже окремі правовідносини у сфері спорту залишаються нерегульованими. Саме кодифікація сприятиме розвитку спортивного права, адже як вбачається, мета кодифікації полягає у забезпеченні єдиного систематизованого регулювання відносин у спортивній сфері, у результаті чого законодавство буде розвиватися. Також розвитку спортивного законодавства сприятиме і ратифікація міжнародних правових актів.

У якості перспектив розвитку спортивного права підтримується думка щодо розвитку спортивного права як навчальної дисципліни. Зокрема, Д. Сидоренко зазначає, що крім виваженого нормативного забезпечення, потрібні ще й грамотні фахівці-правники, які зможуть зреалізувати весь потенціал законодавства, забезпечити правильне його тлумачення та застосування, для того, щоб, за кінцевим рахунком, забезпечити належну реалізацію та захист прав і законних інтересів учасників відносин у сфері спорту [9].

Поряд з цим, існує пропозиція виділення спортивного права як самостійної наукової спеціальності, що обумовлено особливістю предмета дослідження – спорту, нормативне регулювання якого здійснюється на двох рівнях: правовому, що включає міжнародні нормативні акти і національне законодавство, і власне нормативному, що складається з положень внутрішніх документів, прийнятих спортивними організаціями [10, с. 626].

Виходячи з наведеного, наступним перспективним напрямком розвитку спортивного права є спеціальна підготовка фахівців з цього права. Зокрема, М. Саннікова вважає за доцільне вирішити питання про створення спеціальної підготовки фахівців зі

спортивного права, у тому числі суддів спортивних арбітражних судів. Це забезпечить успішну конкуренцію України у міжнародній спортивній спільноті та оптимальну організацію внутрішнього ринку й професійного спорту в цілому [2, с. 39].

Отже, у цілому в Україні сформована належна законодавча база та зростає кількість теоретичних положень у сфері спортивного права. Водночас невизначеність з колом суспільних відносин, що входять до предмету регулювання спортивного права, відсутність належної системності законодавства, недостатня кількість фахівців зі спортивного права й інші проблеми, що були окреслені, негативно впливають на розвиток спортивного права. Їх вирішення є перспективним завданням сучасної науки та правозастосовної практики. Враховуючи розглянуті проблеми, нагальною є потреба у проведенні дій, спрямованих на систематизацію спортивного законодавства шляхом кодифікації, що у подальшому сприятиме його повноцінному становленню як самостійної галузі законодавства. Основними причинами цього, на нашу думку, є перш за все успішний зарубіжний досвід, численність нормативно-правових актів як джерел спортивного права, а також нагальна потреба у фахівцях в сфері спортивного права у зв'язку зі стрімким розвитком спорту.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Смирнова В. З., Зарецкая Н. Е. Спортивное право России: понятие, место в системе российского права, предмет, источники, перспективы развития. *Актуальные проблемы правового регулирования спортивных правоотношений*: сборник матер. VIII Междунар. научн.-практ. конф. (Челябинск, Минск, 26 апреля 2018 г.). Челябинск, Минск, 2018. С. 140–144.
2. Саннікова М. Актуальні проблеми правового регулювання та законодавства у сфері фізичної культури і спорту в Україні. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2019. № 3 (71). С. 37–42.
3. Хмарук Т. Особливості становлення та перспективи розвитку спортивного права в правовій системі України. *Науковий блог «Національний університет «Острозька академія»*. 2012. URL: <https://naub.oa.edu.ua/2012/osoblyvosti-stanovlennya-ta-perspektyvy-rozvytku-sportyvnoho-prava-v-pravovij-systemi-ukrajiny/>.
4. Азми Д. М. Значение отраслевого деления права. Критерии выделения и иерархия отраслей права. *Государство и право*. 2011. № 2. С. 86–90.
5. Сердюков А. В. Спортивное право как комплексная отрасль законодательства: дисс. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Москва, 2010. 233 с.
6. Кацуба Р. М. Місце спортивного права в системі права України: перспективи розвитку.

Порівняльно-аналітичне право. 2014. № 5. С. 250–252.

7. Наставний І. Нормативно-правове регулювання відносин у сфері професійного спорту в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 6. С. 46–51.

8. Круглов В. В. Проблемы и перспективы кодификации спортивного законодательства России. *Право. Журнал Высшей школы экономики*. 2017. № 4. С. 165–176.

9. Сидоренко Д. Спортивне право: бути чи не бути в переліку юридичних дисциплін. *Юридична газета online*. 2019. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/events/sportivne-pravo-but-i-chi-ne-but-i-v-pereliku-yuridichnih-disciplin.html>.

10. Юрлов С. А. Развитие правовой науки в части исследования вопросов, связанных с нормативным регулированием спорта. *Вестник Санкт-Петербургского университета. Право*. 2018. № 4. С. 620–639.

МЕДИЧНА ПОСЛУГА ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Колеснікова М. В.

*к. ю. н., доцент, старший викладач кафедри АГПФЕБ ННІ права
Сумського державного університету*

Сіваєва М. В.

*Магістрантка кафедри АГПФЕБ ННІ права
Сумського державного університету*

Реформування вітчизняного медичного законодавства супроводжуються частою появою низки дискусійних позицій, що, вочевидь, помітно ускладнює процес організації здійснення медичного обслуговування населення. В складних умовах сьогодення, викликаних низкою внутрішніх і зовнішніх різнопланових та, нерідко, непередбачуваних негативних факторів для медичної сфери намічається тенденція до зниження якості організації надання медичних послуг у рамках медичного обслуговування населення. Не в останню чергу це обумовлюється недосконалим всебічним правовим врегулюванням процедури її надання (обмежений спектр прав пацієнта, відсутність чітко регламентованого порядку здійснення останньої за деякими видами, юридична обізнаність її учасників тощо). Вказане зумовлює потребу її характеристики з метою з'ясування особливостей останньої, як невід'ємної складової сучасного медичного обслуговування.

Традиційно для будь-якої теоретичної одиниці слід, у першу чергу, визначити її поняття. Доцільно відмітити, що у нормах чинного відповідного законодавства не міститься визначення поняття «медична послуга». На цей час законодавчий обіг увійшов у різні сфери правовідносин лише термін «послуга».

Натомість у наукових колах існує декілька точок зору, щодо розуміння дефініції